

De la massificació a l'ecoturisme

L'impacte ambiental del turisme

Amb l'explotació incontrolada de les zones turístiques, que malmet la riquesa natural d'un país, apareix un turisme interessat per la natura, que pot ajudar a protegir el medi.

Amesura que avança la consciència sobre els perjudicis que infligim al medi, també pren cos el convenciment que tota activitat humana produeix un impacte ambiental. Fins no fa pas gaire, protegir el medi era, per a molta gent, tenir cura d'espais naturals i d'espècies en perill. Ara tothom va aprenent que protegir el medi és controlar totes les activitats que hi incideixen, des de la indústria i l'agricultura fins al turisme i l'esport.

L'impacte del turisme en el medi natural no és cosa nova. L'opinió pública s'ha vist sovint motivada a manifestar la seva oposició a la construcció incontrolada d'apartaments, urbanitzacions, ports esportius i altres instal·lacions sense cap planificació, que sovint esguerren el paisatge, però que donen uns beneficis econòmics immediats.

Als Països Catalans en tenim molts exemples. Sent un país turístic i, a més, amb gran varietat de paisatges —des de la

costa més assolellada fins a les estacions d'esquí— la indústria turística hi ha tingut i hi té un pes important. Això ha provocat un canvi radical en la fesomia del país. Molta gent deu contemplar amb enyorrança o sorpresa imatges de fa una trentena d'anys o de molt menys encara, quan un determinat paisatge es mostrava lliure de les edificacions que, a poc a poc, han anat omplint el litoral.

De la mateixa forma que un creixement incontrolat del turisme causa un perjudici al medi, la conscienciació per la natura i les ganes de conèixer-la millor i de gaudir-ne han creat l'anomenat ecoturisme. Es tracta d'un turisme motivat per l'interès de conèixer zones verges, de fugir del turisme tradicional de masses i de visitar llocs no sempre accessibles. Es tracta simplement de valorar més allò que la natura ha creat que no pas allò que l'home hi ha introduït per cridar l'atenció del visitant.

L'ecoturisme ha crescut aquests darrers anys. Al mateix temps, alguns llocs que

semblaven d'aventura ara reben milers de persones cada any. Tot i que no sigui la destinació més usual, passejar per l'Himàlaia ha deixat de ser una experiència estranya. Pujar a certes muntanyes fins ara mig abandonades significa, sovint, fer cua i haver de buscar aparcament per al cotxe. Llocs aparentment reservats als amants de la solitud i de la natura són tan freqüentats que comencen a notar greument l'impacte d'un turisme altre cop massificat. Ja hi ha creuers que mostren l'Antàrtida i excursions en grup a les illes Galápagos. Pocs indrets del planeta es deuen salvar de l'impacte del turisme, per molt que en alguns llocs les limitacions siguin molt severes.

El Parc Nacional d'Amboselli, a Kenya, produeix dos milions de pessetes de benefici l'any. I un grup d'elefants dona uns 70 milions de pessetes —si tenim en compte les divises que els turistes hi deixen. D'aquesta forma, alguns països han entès que protegir el medi natural els pot proporcionar molts més beneficis que no pas alterar-

després de la militar. En 1991, segons l'Organització Mundial de Turisme, 430 milions de persones sortiren del seu país i gastaren uns 40.000 milions de dòlars (uns quatre bilions de pessetes). I això no té en compte el turisme interior, que és 10 vegades superior.

Per tant, és lògic pensar que el turisme tindrà encara un gran impacte no sols en àrees fins ara protegides, sinó sobretot als països que més atreuen el turisme tradicional, fet que pot agreujar l'estat del medi natural a molts llocs.

Al mateix número de la revista *Medi Ambient, Tecnologia i Cultura*, dedicat a "Una nova cultura medioambiental del turisme", Michel Matisse, president del Centre d'Activitats del Pla Blau de la Mediterrània, explica que aquesta zona és objecte, des de fa temps, d'una gran degradació, a causa del desenvolupament industrial i el creixement del turisme. Hi ha una població, que Batisse anomena "heliotròpica", que és formada pels jubilats dels països industrialitzats del nord d'Europa que cerquen el clima del sud, la Mediterrània, per establir-s'hi.

Batisse explica que hotels, apartaments i altres instal·lacions turístiques es podrien situar de manera adient i evitar que tinguessin un impacte tan negatiu. Però també afirma que, gairebé inevitablement, "el creixement del nombre de turistes incrementarà l'espai requerit per als hotels, la demanda d'aigua en períodes àlgids durant l'estació de sequera, la depuració d'aigües residuals i deixalles, el trànsit de cotxes i el marítim i altres impactes al llarg de la franja del litoral".

D'aquesta forma, és previsible que hi hagi un augment de població, i això vol dir augment de vehicles i de contaminació, augment de deixalles, augment de demanda d'aigua i d'altres recursos naturals. Sense una planificació, sense unes limitacions, algunes zones que atreuen turistes sofriran una degradació que desviarà els visitants a altres indrets. Per tant, el creixement incontrolat del turisme pot ser, a termini mitjà o llarg, molt negatiu. Turisme i protecció del medi ja no poden anar separats. I ja fa anys que els experts s'escarriassen a explicar-ho.

Xavier Duran

lo irresponsablement sense més ni més.

Així, al Nepal un projecte per a construir una presa va ser abandonat quan una anàlisi econòmica va demostrar que l'àrea donava més beneficis gràcies als visitants si es conservava verge.

Però això també pot crear situacions indesitjables. A molts països africans, la població té problemes molt diversos, de manca d'aigua i d'aliment. En unes declaracions a la revista *Medi Ambient, Tecnologia i Cultura*, editada per la Conselleria de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, Héctor Ceballos, responsable del Programa d'Àrees Protegides de la Unió Mundial per a la Conservació, ha dit que a molts llocs "les àrees no protegides estan pràcticament destruïdes. Només sobreviuen com oasis els parcs naturals". Ceballos creu que si la situació continua així, potser la gent que viu amb grans mancances fora d'aquestes zones se'n voldrà apoderar i "seria terrible que d'aquí a poc hi hagués guerres civils perquè la gent volgués entrar al parc per proveir-se d'aigua i aliment".

El panorama que dibuixa Ceballos és pessimista, però no podem oblidar que als països on l'ecoturisme produeix beneficis econòmics també hi ha moltes zones que no atreuen visi-

tants, però que milions de persones hi viuen en condicions de supervivència difícil.

El 1986, el turisme dels parcs naturals dels Estats Units va generar més de 3.000 milions de dòlars en divises. Es calcula que més de 29 milions de ciutadans nord-americans interessats en un cert turisme havien fet 310 milions de viatges fora de la seva residència habitual. I hom creu que en els anys vinents aquest turisme augmentarà un 20%.

Però això no impedeix que l'ecoturisme sigui molt menor que no el turisme global. El turisme és la segona indústria del món,

El Parc Nacional d'Amboselli produeix importants divises per a Kenya.

ARXIU